

Arjen van der Veen:

"Wij doen dit met z'n allen voor iedereen"

Wie: *Arjen van der Veen*

Wat? *Kapitein van zeilend vrachtschip Tres Hombres*

Waar? *Den Helder*

Waarom?

Hij heeft gelijk! De wereld moet weer ontdekken dat je ook geld kunt verdienen met gratis schone wind

Scheepskameraden waren ze. Arjen van der Veen, Jorne Langelaan en Andreas Lackner. Onder zeil met de bark 'Europa' naar de west. Van je hee ho, midden op de oceaan: zeilen hijsen, navigeren, dekken schrobben, maar ook praten. Filosoferen. De drie mannen bleken dezelfde liefde voor de elementen te delen. De reguliere scheepvaartroutes voor vrachtschepen openden hen de ogen: 'Jongens, waar zijn we mee bezig met z'n allen?!'. Het was het startsein voor de bouw van het zeilend vrachtschip Tres Hombres.

"Wat we dáár zagen! Dat kón gewoon niet!" Arjen van der Veen, schipperstrui, lang blond krulhaar, spuwt nog altijd vuur als hij aan de Atlantische Oceaan denkt. "Boven de route die de vrachtschepen nemen, hangt een hele bruine streep in de lucht. Luchtvervuiling. En normaal gesproken heb je golfjes om je heen als je op zee vaart. Niet op die scheepvaartroutes: de schepen varen daar letterlijk op vloeibaar asfalt. Ze stoken HFO, oftewel Heavy Fuel Oil, de grootst mogelijke chemische troep die je je kan voorstellen. Mag nergens meer gebruikt worden, behalve dan voor de scheepvaart. Er zijn regels om het gebruik, en vooral het lozen van die olie aan banden te leggen, maar niemand houdt zich er aan. Ook afval smijten die vrachtschepen gewoon overboord. Hup, hele vuilniszakken. Op dat moment realiseerden we ons: wat wij doen is púúr. We maken gebruik van de elementen om onszelf te verplaatsen en het bijzondere is: wind is schoon en ook nog eens gratis. Dat is de wereld blijkbaar vergeten. Wij zagen hándel in de wind."

Arjen is een wonderlijke combinatie van passie en noordelijke nuchterheid. Als hij op dreef is, verheft hij zijn stem, maar zijn Friese tongval geeft zijn uitspraken toch weer wat laconieks. Maar schijn bedriegt. Laconiek is niet het goede woord voor een man die de missie van zijn bedrijf, Fairtransport BV, stellig omschrijft als 'het redden van de wereld.' "Wij doen dit met z'n allen voor iedereen. Met onze Ecoliners kunnen we straks zestig procent bezuinigen op brandstof. Het eerste nieuwe schip kan feitelijk nú gebouwd worden. Maar we worden tegengehouden door onbekende krachten." Die Ecoliners, daar kom ik later op terug. En met die krachten, daarmee doelt Arjen op regelgeving, op gevestigde belangen, op angst voor vernieuwing van de gemiddelde medemens. Allemaal zaken die de totstandkoming van zijn droom, een schonere wereld, nodeloos vertragen.

Drie-eenheid

Maar eerst nog even terug naar het begin. Arjen uit Franeker gaat als zeventienjarige exchange student naar de VS, volgt er het conservatorium en trekt vervolgens drie jaar lang musicerend door heel Europa. "Dat was avontuur! Ondernemen! Ik leerde hoe je mensen enthousiast moet maken", glimt hij. Eenmaal terug in Friesland, meldt hij zich aan bij de bruine vloot in Harlingen en vermaakt tussen de bedrijven door de gasten aan boord met zijn muziek. De zeevaartschool in Enkhuizen voor de zeilende beroepsvaart is de volgende stap. "Dit wordt mijn leven", schrijft hij in zijn motivatiebrief. "In Nederland zijn zo'n vierhonderd zeevarende zeilschepen en ik zag daar wel toekomst in", vertelt hij in het kantoor van Fairtransport, met uitzicht op de haven van Den Helder. "Ik heb nog nooit zo'n mooie school gehad." In het tweede jaar monstert hij samen met studiegenoot Jorne Langelaan aan op de bark 'Europa', die naar Amerika vertrekt. In South Hampton stapt Andreas Lackner aan boord. "We hadden alle drie een totaal andere karakter, een andere vriendenkring, andere interesses", zegt Arjen over de latere Tres Hombres. "Daarom passen we misschien ook wel zo goed bij elkaar. Andreas is nuchter, een echte doener; Jorne is de denker van ons drieën en ik ben een dromer, degene van de verre blikken. De andere twee halen mij uit de lucht."

Wat begon als verontwaardiging over een smerige drijvende snelweg voor vrachtschepen, evolueerde al snel in een plan: we gaan zelf een transportschip

bouwen. Een schone, die gewoon weer zeilt, net als vroeger. “De meeste mensen zeiden: ‘Leuk plan jongens, maar word eerst maar eens volwassen. We waren jong, ja: 22, 24 en 26 jaar. Maar niet gek. We lieten ons niet tegenhouden, stopten er alle drie 1500 euro in en kochten een casco. Een wrak. In onze eigen netwerken gingen we mensen enthousiasmeren voor het plan. Dit wrak moest het eerste schone vrachtschip worden, waarmee we de wereld gingen laten zien dat al die vervuiling helemaal niet nodig is. Duurzaam?! Duurzaamheid was nog helemaal geen woord in het jaar 2000. Het was avontuur! Ondernemen! Dat het ook groen was, daar waren we ons niet van bewust. Dat is iets wat gewoon in je zit.”

Veel handen

Arjen en de twee andere hembres kregen een half leger op de been om mee te bouwen aan hun schip. Zo’n tweehonderd mensen uit alle windstreken hebben meegeholpen, schat Arjen. Dankzij giften en een jaar lang gratis gebruik van een gebouw van de Stichting Nautische Monumenten in Den Helder, konden gemiddeld twaalf vrijwilligers per dag aan de slag gehouden worden. Er werd een kantoorploeg samengesteld, óók bestaande uit vrijwilligers. Helpende handen die van ver kwamen, konden overnachten in een antikraakpand dat voor hen werd ingericht. “We zijn tweeënhalf jaar bezig geweest. Toen was het schip klaar. Onze *maiden voyage* was naar Kopenhagen, naar de klimaatconferentie. We hadden dekbedden bij ons van Texelwol en zelf ingekochte duurzame wijn en koffie, om daar te verhandelen. We moesten met vervoer van eigen spullen beginnen. Mensen zijn nog niet gewend aan vrachtvervoer per zeilschip; we zijn de markt op dit moment aan het overtuigen.”

Want dat de mensheid moet overstappen op duurzaam transport, dat is glashelder, vindt Arjen. “De scheepvaartbranche vervoert ongeveer negentig procent van de totale wereldhandel. Alle schepen bij elkaar stoten per jaar ruim een miljard ton aan broeikasgassen uit. Dat is bijna twee keer zoveel als de hele luchtvaartbranche. Per ton is de scheepvaart weliswaar duurzamer, de bedrijfstak als geheel moet ernstig verduurzamen. Door het type schepen, maar eigenlijk ook door een mentaliteitsverandering. Want móet alles eigenlijk wel de hele wereld over? Dáár zouden we eens naar moeten kijken. Nu halen we Duitse tomaten naar Nederland en exporteren onze eigen tomaten weer naar Duitsland, om maar wat te noemen. Door de grootschaligheid van de transportsector zijn producten van ver weg goedkoop

geworden en produceren we zelf nog maar weinig. Maar waarom moeten we altijd álles kunnen eten? Waarom eten we niet gewoon wat anders in de winter? Gewoon, lokale seizoensproducten! De vraag, dat zijn jij en ik! Maar we zijn er nog niet echt aan toe om selectiever te kopen, minder te eten of meer te betalen. We zijn nog teveel gewend dat alles goedkoop is. Maar dat gaat veranderen. Kijk maar naar de stijgende brandstofprijzen. De tijd is rijp voor duurzaam vrachtvervoer.”

Vliegende Hollander

De tijd is misschien rijp; de markt blijkbaar nog niet. ‘Gaat het niet veel langzamer met zo’n zeilschip?’ hoor je vaak. Dat is maar hoe je het bekijkt. De Tres Hombres vaart met 35 ton lading gemiddeld zo’n zes knopen. Dat is 11 kilometer per uur. Weliswaar de helft langzamer dan de reguliere vaart, maar wij varen direct naar de bestemming van de opdrachtgever. Regulier vrachtvervoer is vaak een lijndienst, zodat daar nog allerlei tussenhavens en aanvullend vervoer aan te pas moeten komen. Ons brandstofgebruik is vergelijkbaar met dat van een Urker viskotter. Wij hebben zelfs een pakketdienst. De vraag naar kleinschalig vrachtvervoer zal altijd bestaan. Je kunt Oudeschild op Texel ook niet binnenvaren met een 300 meter groot containerschip, dus voor kleine transportklussen over zee kunnen wij uitkomst bieden. De Tres Hombres kan zelfs tegen de wind in zeilen, zoals in de legende over de Vliegende Hollander. Het duurt gewoon iets langer, maar daar houden we rekening mee. Bovendien: er bestaan toch zeeën van tijd!”

Ecoliners

Met de verwezenlijking van de oorspronkelijke droom van de drie mannen, het bouwen van hun eigen schip, zijn de plannen voor Fairtransport BV niet afgerond. Sterker nog, Tres Hombres vormt eigenlijk een startsein voor wat komen gaat. Een vloot, namelijk. Een vloot van *high tech ecoliners*, uitgerust met een hybride voortstuwing van schonere motoren en een moderne tuigage (masten en zeilen). “Deze schepen kunnen gebouwd worden tot wel 100.000 ton laadvermogen. Dan spreek je over een schip van tweehonderd meter, met zes masten. Het ontwerp voor het eerste schip, met vier 62 meter hoge masten, is van ingenieursbureau Dijkstra Naval Architects, dat ook geestelijk vader is van de nieuwe Rainbow Warrior van Greenpeace. Het vrijwilligersteam van Fairtransport lobbyt zich inmiddels een slag in de rondte voor verdere fondsen en een geschikte werf om aan de bouw te beginnen.

De ecoliners kunnen volledig concurreren met de reguliere scheepvaart qua kosten en snelheid, maar dan met zestig procent minder brandstof en een nog hogere milieuwinst. Zodra de eerste ecoliner in de vaart is, is het ontwerp in principe voor iedereen beschikbaar.

“Het logische gevolg van het vrijgeven van het ontwerp”, zegt Arjen “is dat er in de komende tien jaar zeker honderd ecoliners gebouwd zullen worden. Door wie? Nou, door allerlei partijen die zien dat er met wind geld te verdienen valt. En dat de vervuiling door de reguliere scheepvaart alleen maar toeneemt en ook economisch gezien niet langer kán.”

Op het moment dat dit gesprek plaatsvindt, wordt de Tres Hombres tien meter verderop klaargemaakt voor vertrek. Morgen vertrekt het schip naar Exeter, Brest, Porto, de Canarische Eilanden en de Caraïben. Aan boord: chocolade (fair trade uiteraard) en rum. En een fietswiel. “Kijk.” Arjen houdt een plat rond pak omhoog, dat zojuist tegen de kantoormuur leunde. “Dat stuurde iemand op om mee te nemen naar de Caraïben. Dat kost vijftwintig euro. Daar lukt het niet voor met de TNT.” De telefoon gaat. “Arjen!” roept hardcore vrijwilliger Martin Romer even later. Martin is de man die de wereld bestookt met talloze tweets en mails die Fairtransport al een behoorlijke naamsbekendheid hebben opgeleverd. Hij heeft goed nieuws: “De provincie Friesland gaat mee in de Ecoliners!” “Nu de provincie Noord-Holland nog”, broemt Arjen. “We zitten toch verdorie in Den Helder?” Een man met grote ambities kan niet te snel tevreden zijn.